

Hoge commissaris te Djakarta (Hirschfeld) aan minister-president (Drees), 28 maart 1950

Voor Drees, mede voor Stikker en Minuor.

Tweede door delegatie goedgekeurde verslag.

27 Maart vonden besprekingen plaats van verschillende commissies als in Hirschfeld 11 aangegeven.

1. Juridische en staatkundige commissie. Door deze commissie werd gesproken over de maatregelen teneinde Uniehof van Arbitrage te doen functioneren. Dezerzijds werden onze kandidaten voor Uniehof, t.w. Donner, Beaufort en Prinsen genoemd. Van Indonesische zijde is men het eens over twee kandidaten, nl. Kusuma, Admadja en Maramis; derde candidaat waarover nog overleg wordt gepleegd, zal voor einde conferentie bekend gemaakt. Overeengekomen werd, dat wederzijds nodige besluiten voor benoeming leden Uniehof zullen worden uitgelokt. Overeenstemming bereikt over feit dat lidmaatschap hof nevenfunctie. Over remuneratie zal nog nader overleg gepleegd. De Indonesische leden zullen begin Mei ter beëdiging naar Nederland komen en eerste besprekingen met Nederlandse leden voeren. Overeenstemming werd bereikt over een door Unieconferentie aan Uniehof te verlenen opdracht om gemeenschappelijk regelingen omtrent rechtsgang etc. van Hof te ontwerpen. Deze regeling zal tevens voorzien in georganiseerde vervanging leden. Op voorstel Supomo werd accoord gegaan met punt 'Wederzijdse gerechtelijke bijstand' ruimer formuleren door het te noemen 'Wederzijdse justitiële betrekkingen'. Overeenstemming werd bereikt over dezerzijds voorstel om door Unieconferentie conform art. 9 Uniestatuut een commissie voor dit doel in te stellen, die kwesties als uitlevering, weeskamers, octrooien, processuele aangelegenheden etc. zal voorbereiden. Dit zal betrekkelijk kleine commissie zijn (zes leden) met bevoegdheid deskundigen aan te trekken en subcommissies in te stellen. Deze commissie zal in beginsel in Indonesië vergaderen, waarbij zoveel mogelijk gebruik zal gemaakt van op HC aanwezige krachten. Juridische en staatkundige commissie zal 29 Maart bijeenkomen teneinde formulering vast te stellen van bovenstaande besluiten ter goedkeuring door plenaire zitting.
2. Commissie Nieuw-Guinea. Bespreking geopend met zeer rustige uiteenzetting Suparmo. Hij wees erop dat Iriankwestie in Indonesië ongunstige reacties had verwekt. Het is hoop en wens van Regering en volk van RIS - aldus Suparmo - dat voor Irianprobleem vruchtdragende oplossing wordt gevonden. Hierbij stelt RIS belang autochtone bevolking primair. Dit belang kan door RIS gewaarborgd en verbondenheid van lot, ras en bevolking rechtvaardigt dat RIS soevereiniteit over Irian verkrijgt. Suparmo merkte op dat grote trek van Indische Nederlanders naar NG in RIS wantrouwen wekt. Hij besloot met op te merken dat niet alleen Parlement RIS doch ook dat van Republiek Djokja en van Oost-Indonesië aansluiting NG bij RIS wenst. Indien deze niet zou plaatsvinden zou dit samenwerking tussen RIS en Nederland bemoeilijken.

Maarseveen stelde dat het Nederlandse Regering bekend dat Irian voor RIS belangrijk vraagstuk, maar dat dit ook geval voor Nederland. Referte art. 2 charter s.o. merkte Maarseveen op dat bij behandeling NG veel factoren rol spelen. Daarom dient oplossing dit vraagstuk niet geforceerd. RIS kan zich evenwel verzekerd weten dat Nederland nooit soevereiniteit van NG aan andere mogendheid zal overdragen dan aan Indonesië. Voor NG-vraagstuk dient rechtvaardige oplossing gevonden. Nodig hiervoor dat alle facetten van dit vraagstuk grondig worden onderzocht. Hiertoe ware commissie in te stellen, waarin van Nederlandse zijde voornemen bestaat geen politici te benoemen. Rapport van commissie zou aan Parlement moeten voorgelegd, zodat alvorens Nederlandse en RIS-Regering over Irianvraagstuk beslissing nemen beide Regeringen gelegenheid hebben gehad hierover met

hun Parlementen ruggespraak houden. Maarseveen verklaarde zich bereid na bespreking met Parlement aan Iriankwestie zo nodig speciale conferentie wijden. In antwoord op aandrang Suparmo om snelle oplossing dezer aangelegenheid bevorderen stelde Maarseveen dat door hem gesuggereerde procedure betrekkelijk korte tijd in beslag behoeft nemen.

Nadat Rum nog had opgemerkt dat rapport niet eerst in Indonesisch Parlement ter sprake behoeft gebracht, trok RIS-delegatie zich terug. Na haar terugkeer stelde zij voor suggestie Maarseveen in vergadering 28 Maart nader bespreken.

Eerste NG-bespreking had aangenaam verloop waarbij bleek dat RIS-delegatie bereid dit vraagstuk in alle rust en met rijp beraad behandelen. Zo heeft de zich inmiddels als agitator voor NG bekend geworden Yamin zich van iedere opmerking onthouden en toonde hij zich bij afscheid van vergadering over verloop hiervan niet onbevredigd. Het is in huidige stadium niet juist reeds prognose geven over verder verloop bespreking NG-kwestie.

3. Financiële en economische commissie. Ingesteld werden 3 subcommissies te weten voor financiële onderwerpen, voor economische onderwerpen en voor de Generale Scheepvaartovereenkomst, welke onderscheidene agendapunten zullen voorbereiden voor 'overkappingscommissie' waarin zitting hebben Lieftinck, Brink, Götzen, Djuanda, Sjafruddin, Laoh, alsmede enige deskundigen.

I. Samenwerking op economisch en financieel terrein. In overkappingscommissie overeenstemming bereikt over organisatie dezer samenwerking. Hiertoe besloten financiële-economische commissie instellen welke ambtelijk karakter heeft en twee keer per jaar bijeen zal komen. Hierin zullen zitting hebben de vertegenwoordigers der Ministeries Economische Zaken, Financiën en Landbouw alsmede de coördinator voor financieel-economische aangelegenheden op HC (Spreekenbrink), terwijl daarnaast observers van Buitenlandse Zaken en Minuor zullen aangewezen. Naar gelang te behandelen onderwerpen bestaat mogelijkheid tot uitbreiding commissie b.v. met een deskundige op gebied verkeer. Voor dagelijks contact wordt permanente commissie zowel in Djakarta als Den Haag ingesteld, waarvan deel uitmaken de vertegenwoordigers eerder genoemd, de Ministers werkzaam bij HC, alsmede coördinator. In beginsel zal ernaar gestreefd dat fin. econ. commissie te behandelen fin. econ. vraagstukken t.b.v. Unieconferenties voorbereidt. Van Nederlandse zijde werd in fin. econ. commissie aangewezen Teppema (Economische Zaken), v.d. Dries (Financiën) en Speekenbrink. Voor vertegenwoordigers van Landbouw zal met Mansholt contact opgenomen. Indonesische delegatie zal bestaan uit Darmawan (Welvaart), Sutikno Slamet (Financiën), Sutoto (Verkeer) en Rasif (HC Den Haag).

In overkappingscommissie dezerzijds nog voorgebracht dat handelspolitieke missie Asmaun voor haar taak te beperkt. Djuanda zegde toe dat deze missie spoedig zal uitgebreid in bijzonder door versterking van de fin. econ. sector van HC Den Haag.

II. Bespreking handelsaccord. In betrokken subcommissie bleek dat over verloop huidige modus vivendi van RIS-zijde nadere gegevens verstrekt moeten alvorens over eventuele verlenging of wijziging accord beslissing kan genomen. Deze beslissing houdt overigens ook verband met eventuele Nederlandse credietverlening.

III. Regeling van verleende Nederlandse garanties. Uit een eerste bespreking bleek dat RIS vaststelling van zakelijke zekerheid zoals een tinpledge of goudgarantie, politiek niet aanvaardbaar acht. Van Nederlandse zijde werd opgemerkt dat regeling toegezegd, maar over inhoud onderhandeld moet. Ook andere oplossingen denkbaar waarover nadere Nederlandse suggesties zouden gedaan.

IV. Wijziging HG/HI regeling. Aangezien dit nauw verband houdt met eventuele credietverlening werd dit punt nog nader besproken.

V. Generale Scheepvaartovereenkomst. Deze kwam nog niet aan orde. Van Nederlandse zijde zal gestreefd deze verlengen.

VI. Overleg over afspraken van deviezen-technische aard zal in betrokken subcommissie nog voortgang vinden.

VII. Betaling van pensioenen gewezen overheids personeel van Indonesië. Hierbij openbaarde zich controversie dat van RIS-zijde gesteld werd dat RIS haar pensioenverplichtingen slechts in Indonesisch courant wenst voldoen. Met U bekende argumenten werd dezerzijds verdedigd dat aan zich in Nederland bevindende gepensioneerden pensioenen in Nederlandse courant voldaan moeten. Van RIS-zijde werd schriftelijk compromis voorstel ter verdeling lasten aangekondigd.

VIII. Gevolgen recente monetaire ontwikkeling. Hierover plaats gevonden informatieve gedachtenwisseling had in bijzonder betrekking op gevolgen recente monetaire ontwikkeling t.a.v. betalingsbalans van Indonesische en van Nederlandse ambtenaren en werkers en van Westers bedrijfsleven. De gedachtenwisseling zal nog voortgezet. 's Avonds vond informele oriënterende bespreking plaats over eventuele Nederlandse crediet waaraan deelnamen Van Maarseveen, Hirschfeld, Lieftinck, Van den Brink en Götzen, Hatta, Rum, Djuanda, Sjafruddin en Laoh. Deze bespreking, die zeer verhelderend was, gaf nog niet aanleiding tot conclusies. Contact in deze kring zal worden voortgezet.

4. Commissie lidmaatschap IARA en Far Eastern Commission komt 29 Maart bijeen.
5. Commissie ambtenaren komt 30 Maart bijeen. Hiervoor zal door Nederlandse Delegatie met ambtenaren organisaties vooroverleg worden gepleegd.
6. Bijeenkomst Commissie Culturele Aangelegenheden dient nog nader te worden vastgesteld.
7. Commissie Militaire Aangelegenheden. Sultan Djokja sloot aan bij besprekingen plaats gevonden met Fockema over de Militaire Missie. Hij bracht in herinnering, dat men het praktisch eens was om eerst een Pre-Missie in te stellen. Daarover heeft Fockema indertijd een nota aan de Sultan gegeven, waarop de Sultan schriftelijk antwoordde. Deze stukken bevinden zich ook in Den Haag. De Sultan bracht in herinnering, dat men van Indonesische zijde accoord gaat met een Missie bestaande uit Generaal Van Langen als hoofd van Pre-Missie, Kolonel Pereira, Commandeur Burghard en Lt.-k.l. Leyder. Voordeel van Pre-Missie zou daarin bestaan, dat betreffende officieren ook nog hun normale taak kunnen vervullen en men verdubbeling van staf kan voorkomen. In principe zou samenstelling van Pre-Missie alsmede van Missie vrijwillig moeten zijn. Taak van Pre-Missie en Militaire Missie sluit aan bij die, welke per RTC overeengekomen. De Pre-Missie zal uiterlijk verdwijnen nadat KNIL gereorganiseerd en KL zal zijn afgevoerd. Moorman verwees in het bijzonder naar artikel 7 van overeenkomst van Militaire Missie en vroeg uiteenzetting van de Sultan hoe deze de taak van de Militaire Missie zag. Daarbij bleek dat men van Indonesische zijde overwoog instelling van een Missie, die zo klein mogelijk zou moeten zijn. Men had op het oog een Pre-Missie bestaande uit 800 personen, waaraan nog zou worden toegevoegd een zeker aantal administratieve krachten, die in het bijzonder belast zouden zijn met de verzorging der Missie. Opdracht van Pre-Missie wordt bepaald door overeenkomst, die ter RTC gesloten. Daarop zullen eventuele amendementen worden aangebracht, omdat bij voorbeeld tijdens Pre-Missie de verzorging der leden van Pre-Missie zal geschieden door normaal daarvoor aangewezen militaire organen. Bedoeling is, dat eerst op basis van bestaande overeenkomst gewerkt zal worden en dat daarna overeenkomstig het bepaalde ter RTC definitieve overeenkomst over instelling Militaire Missie zal worden gesloten, waar men met wederzijds goedvinden amendementen in zou kunnen aanbrengen en dat deze definitieve overeenkomst zou gelden voor Missie zoals deze definitief zal worden ingesteld. Van Nederlandse zijde was men accoord met idee van Pre-Missie. Samenstelling der leiding daarvan nog even aangehouden. Ook met een kleine Missie ging men van Nederlandse zijde accoord. Specifieke taken en berekening van omvang zullen 29 Maart nog nader worden besproken.